



THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 7th
International Scientific
and Practical Conference

**SCIENTIFIC COMMUNITY:
INTERDISCIPLINARY RESEARCH**

Hamburg, Germany
6-8.02.2024

SCIENTIFIC COLLECTION
INTERCONF

No 187
February, 2024

OPEN  ACCESS

Scientific Collection «InterConf»

No 187

February, 2024

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 7th International
Scientific and Practical Conference

**SCIENTIFIC COMMUNITY:
INTERDISCIPLINARY RESEARCH**

HAMBURG, GERMANY

February 6–8, 2024



HAMBURG
2024

UDC 001.1

S 40 *Scientific Collection «InterConf», (187): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (February 6-8, 2024; Hamburg, Germany) / comp. by LLC SPC «InterConf». Hamburg: Busse Verlag GmbH, 2024. 393 p.*

ISBN 978-3-512-31217-5 (series)

DOI 10.51582/interconf.2024.187

EDITOR COORDINATOR

Anna Svoboda

Doctoral student
University of Economics;
Czech Republic
annasvobodaprague@yahoo.com

Mariia Granko

Coordination Director
LLC Scientific Publishing Center
«InterConf»; Ukraine
info@interconf.center

EDITORIAL BOARD

Temur Narbaev (DSc in Medicine)
Tashkent Pediatric Medical Institute,
Republic of Uzbekistan;
temur1972@inbox.ru

Nataliia Mykhalitska (PhD
in Public Administration)
Lviv State University of
Internal Affairs; Ukraine

Dan Goltsman (Doctoral student)
Riga Stradiņš University;
Republic of Latvia;
goltsman.dan@inbox.lv

Katherine Richard (DSc in Law),
Hasselt University; Kingdom of Belgium
katherine.richard@protonmail.com;

Bashirov Ansar (Doctor of Medicine),
EMIH of Almaty region,
Republic of Kazakhstan

Stanyslav Novak (DSc in Engineering)
University of Warsaw; Poland
novaks657@gmail.com;

Kanako Tanaka (PhD in Engineering),
Japan Science and Technology
Agency; Japan;

Mark Alexandr Wagner (DSc. in Psychology)
University of Vienna; Austria
mw6002832@gmail.com;

Elise Bant (LL.D.),
The University of Sydney; Australia;

Richard Brouillet (LL.B.),
University of Ottawa; Canada;

Kamilə Əliağa qızı Əliyeva (DSc
in Biology)
Baku State University; Republic of Azerbaijan

Dmytro Marchenko (PhD in Engineering)
Mykolayiv National Agrarian University
(MNAU); Ukraine;

Svitlana Lykholat (PhD in Economics),
Lviv Polytechnic National University; Ukraine

Viktor Yanchenko (PhD in Pharm. Sc.),
T.H. Shevchenko National University
«Chernihiv Colehium»; Ukraine

Rakhmonov Aziz Bositovich (PhD in Pedagogy)
Uzbek State University of World Languages;
Republic of Uzbekistan;

Mariana Vereskliia (PhD in Pedagogy)
Lviv State University of Internal Affairs;
Ukraine

Dr. Albena Yaneva (DSc. in Sociology
and Antropology),
Manchester School of Architecture; UK;

Vera Gorak (PhD in Economics)
Karlovarská Krajská Nemocnice; Czech Republic
veragorak.assist@gmail.com;

Polina Vuitsik (PhD in Economics)
Jagiellonian University; Poland
p.vuitsik.prof@gmail.com;

Alexander Schieler (PhD in Sociology),
Transilvania University of Brasov; Romania
alexanrds.schieler@protonmail.ch

George McGrown (PhD in Finance)
University of Florida; USA
mcgrown.geor@gmail.com;

Vagif Sultanly (DSc in Philology)
Baku State University; Republic of Azerbaijan

Larysa Kupriianova (PhD in Medicine)
Humanitas University, Italy

Please, cite as shown below:

1. Surname, N. & Surname, N. (2024). Title of an article. *Scientific Collection «InterConf», (187)*, 21-27. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding...>


This issue of Scientific Collection «InterConf» contains the materials of the International Scientific and Practical Conference. The conference provides an interdisciplinary forum for researchers, practitioners and scholars to present and discuss the most recent innovations and developments in modern science. The aim of conference is to enable academics, researchers, practitioners and college students to publish their research findings, ideas, developments, and innovations.

Scientific Collection «InterConf» and its content are indexed in Google Scholar


© 2024 Authors
© 2024 Busse Verlag GmbH
© 2024 LLC SPC «InterConf»

TABLE OF CONTENTS




BUSINESS ECONOMICS

	Косович В.І.	ІТ-ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ: ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	9
---	--------------	--	---


REGIONAL ECONOMY

	Павлик В.П.	ОБГРУНТУВАННЯ СЦЕНАРНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ МОЖЛИВИХ ОБСЯГІВ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ АГРОСФЕРИ УКРАЇНИ	16
---	-------------	--	----






INTERNATIONAL ECONOMICS AND INTERNATIONAL RELATIONS








	Ostashko T.O. Lienivova H.V.	TARIFF REGULATION OF MARKETS DURING THE WAR: WTO AGREEMENTS AND UKRAINE'S TRADE POLICY	23
	Тимошук О.О.	РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКОГО ТУРИЗМУ В ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД	28
	Туніцька Ю.М. Туніцький Н.О. Гибало А.В.	ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС	31

MANAGEMENT



	Шабардіна Ю.В. Кичма Р.Я.	ОСНОВНІ ВИДИ ВТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ШВЕЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗГІДНО КОНЦЕПЦІЇ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА	35
---	------------------------------	---	----

PEDAGOGY AND EDUCATION


	Kulish I. Nekoz I. Koroliuk H.	TO THE PROBLEM OF MODULAR CLIL OF FUTURE SPEECH THERAPISTS	39
	Matsokin D. Pakhomova I.	DEVELOPMENT OF A WEBGL INTERACTIVE ENVIRONMENT FOR 3D CRYSTAL STRUCTURE VISUALIZATION IN DISTANCE LEARNING	49
	Tryhub O.	THE EUROPEAN UNION POLICY ON IMPLEMENTATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION	53
	Антонченко М.О. Павленко І.М.	РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	59
	Аралбаева А.С. Фазылова Г.М. Елемесова Р.С. Айтбаева Г.Ш.	ЖОҒАРЫ КОЛЛЕДЖДЕРДЕГІ ТЕХНИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ МЕН САПАЛЫ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТИІМДІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ	67

	Бондаренко В.В. Черкашина Ж.В.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИПУСКНИКІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО	71
	Дүйсенова Қ.М. Дүйсенова Ж.М.	ТАҚЫРЫВЫ: «ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИН ӘНГІМЕЛЕРІНДЕГІ ҚҰНДЫЛЫҚТАР»	74
	Жиембаев Ж.Т. Курмашова С.А.	ОРТА МЕКТЕПТЕ КҮНДІЗГІ ЖӘНЕ ҚАШЫҚТЫҚТАН КОНКУРСТАР ӨТКІЗУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	79
	Коваленко О.А. Крицька А.О.	ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	85
	Крупа В.В. Савчук О.І. Лобода І.В.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	90
	М'яковський М.	ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	98
	Маркова С.В. Костенко Д.В.	ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І РЕАЛІЗАЦІЯ	107
	Стогній А.О.	СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТАМИ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	111
	Шахрай В.М.	ПОДОЛАННЯ БУЛІНГУ В ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ, РІВНІ ВИМІРУ	114


PHILOSOPHY AND COGNITION

	Danilyan O.G. Dzeban O.P.	TO THE PROBLEM OF PHILOSOPHICAL AND LEGAL REFLECTION OF HUMAN RIGHT TO INFORMATION	119
	Kupriianova L. Kupriianova D.	MIGRATIONAL NOMADISM: ORIGINS, PREJUDICES, REMEDIES	123


POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION





	Процько А.О. Грищенко І.М.	ПОВЕРНЕННЯ ВЕТЕРАНІВ І УЧАСНИКІВ ВОЙОВИХ ДІЙ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	136
---	-------------------------------	--	-----

PHILOLOGY AND LINGUISTICS



	Везирова Л.	КОНКРЕТНЫЕ ФУНКЦИИ ДОКУМЕНТА В ПИСЬМЕННОМ ДЕЛОВОМ ОБЩЕНИИ	141
---	-------------	--	-----

LAW AND INTERNATIONAL LAW





	Bondarchuk N.	ENVIRONMENTAL RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE: A CALL FOR REFORM AND LEARNING FROM THE EU AND ROMANIA EXPERIENCE	146
---	---------------	--	-----

	Rakhimov B.S.	PROOF IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS AND ITS UP-TO-DATE INTERPRETATION	153
	Saudabayeva D.	LITIGATIONS RELEVANT TO VIOLATION OF EMPLOYEES' RIGHTS: ANALYSIS OF CASES AND JUDGEMENTS	161
	Куртов А.І. Потіхенський А.І. Івашенко С.М. Гашенко С.В. Пращук С.В.	ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО: ВАЖЛИВА ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВЕРУТЬ УЧАСТЬ У СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	167
	Христова Ю.В.	АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	179


ARTS, CULTURAL STUDIES AND ETHNOGRAPHY

	Olendarova V.	ADVERTISING DESIGN ON THE PAGES OF GLOSSY MAGAZINES	181
	Главацька Н.Б.	ВИСТАВКА ЯК ФОРМА ПРЕДСТАВЛЕННЯ МУЗЕЙНОЇ КОЛЕКЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «ПІД ПОКРОВИМ БОГОРОДИЦІ» З ФОНДОВОЇ КОЛЕКЦІЇ НМНАП УКРАЇНИ)	184


HISTORY AND ARCHEOLOGY, ARCHIVAL STUDIES



	Karimov U.	SOME ASPECTS OF VIEWS AND TRADITIONS ASSOCIATED WITH MIROB IN THE KHOREZM OASIS	193
	Rakhmanova S.K.	TRADITIONAL MOURNING CEREMONIES OF THE UZBEKS (BASED ON THE MATERIALS OF THE KHOREZM OASIS)	202
	Кызылбаева А.Т.	КИМ СЕРИКБАЕВ. ВСЯ ЖИЗНЬ – СЛУЖЕНИЕ СВОЕМУ НАРОДУ И ГОСУДАРСТВУ	212
	Присяжнюк Ю.	КОЗАЦЬКІ ПІСНІ, ДУМИ ТА ТЕКСТИ ТЕМАТИКИ В МУЗИЧНИХ ТВОРАХ 50 –80 РР. XX СТ.	221

ASTRONOMY, SPACE AND AVIATION









	Arazov G.T.	ABOUT THE USUAL VARIABILITY OF OBSERVED NATURAL PHENOMENA OVER TIME	230
---	-------------	---	-----

BIOLOGY AND BIOTECHNOLOGY


	Adamchuk- Chala N.I. Boyko Y.V. Adamchuk V.I. Tarariko O.G. Il'enko T.V. Chala Y.O.	FORMATION OF MICROBIAL GROUPS OF SOIL MICROORGANISMS IN TESTING AGRICULTURAL INPUTS ON FARMLAND	235
---	---	---	-----

	Huseynova L.S. Mammadova S.N.	APPLICATIONS OF DNA SEQUENCING TECHNOLOGIES	247
	Valieva G.A.	THE EFFECT OF G6PD ENZYME DEFICIENCY FOR NADPH INSUFFICIENCY	252


MEDICINE AND PHARMACY

	Kanatbek Kyzy Aidana Kumar Shreemathy	ROLE OF HELICOBACTER PYLORI IN THE DEVELOPMENT OF GASTRIC ULCER	256
	Murtazaev S. Mukhayyo K.	FRONTAL-MANDIBULAR CEPHALOMETRIC INDICATORS OF UZBEK POPULATION	262
	Salomova F. Turabaeva Z. Qutlimurodov Y.	RADIATION DOSES IN X-RAY ROOMS OF TREATMENT AND PREVENTION INSTITUTIONS	266
	Альмуханова А.Б. Даниял М.Ф. Бердибаева А.П. Сабитова А.Б.	ОЦЕНКА ФАКТОРОВ РИСКА И КЛИНИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЛЕЧЕНИЯ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ У БОЛЬНЫХ МЕТАБОЛИЧЕСКИМ СИНДРОМОМ	269
	Нікуліна Г.Г. Мигаль Л.Я. Петербургський В.Ф. Сербіна І.Є. Калішук О.А.	ЕНЗИМИ НИРКОВОГО ПОХОДЖЕННЯ У СЕЧІ ДІТЕЙ З ВРОДЖЕНИМ МЕГАУРЕТЕРОМ	277
	Олійник М.О. Воронкова О.С.	ЗНАЧЕННЯ ВІЛІРУВІНУ ЯК МАРКЕРА ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ ГЕМОЛІТИЧНОЇ ХВОРОБИ НОВОНАРОДЖЕНИХ	281
	Остапенко І.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ НАВЧАННЯ ТА ПАМ'ЯТІ В ДИНАМІЦІ ПІКРОТОКСИН- ІНДУКОВАНОГО КІНДЛІНГУ	285
	Хандога Е.В. Кряжева Н.П. Іванова А.Л. Соболева І.А.	РОТАЦІЯ АНТИМІКРОБНИХ ПРЕПАРАТІВ – ПОШУК ШЛЯХІВ ПОДОЛАННЯ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНОСТІ	294


ZOOLOGY AND VETERINARY MEDICINE




	Полішук В.М. Полішук С.А. Цехмістренко С.І.	ОРГАНО-ТКАНИННІ ОСОБЛИВОСТІ ВМІСТУ ЗАГАЛЬНИХ ЛІПІДІВ У ПРИСНОВОДНИХ МИРНИХ ВИДІВ РИБ	297
---	---	--	-----

GEOLOGY, MINERALOGY AND SOIL SCIENCE



	Axundov A. Nəcəfov C.	AZƏRBAYCANIN NAXÇIVAN MR BÖLGƏSİNİN ÜZÜM BAĞLARINDA YÜKSƏK DUZLU TORPAQLARIN MELIORATIV VƏZİYYƏTİNƏ DAIR	301
---	--------------------------	---	-----

ENERGETICS


	Tukhtasinov J.N. Xasanboyev N.I. Mamatkarimova F.A.	PEROVSKITE SOLAR ELEMENTS, ENERGY OF THE FUTURE	308
---	---	--	-----

	Tukhtasinov J.N. Хасанбойев Н.И. Маматкаримова Ф.А.	SOLAR PANELS AND THEIR PROSPECTS	310
	Погосов О.Г. Чепурна Н.В.	ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ ВОДНЮ, ЯК СИСТЕМИ АКУМУЛЯЦІЇ ПОЗАБАЛАНСНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ, ДЛЯ НАФТОГАЗОВОГО ТА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРІВ УКРАЇНИ	314
	Ткаченко А.С. Горбов О.В. Басова Ю.О. Хурса О.В.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СВІТЛОДІОДНИХ ЛАМП ДЛЯ МИТНИХ ЦІЛЕЙ	322



AGROTECHNOLOGIES AND AGRICULTURAL INDUSTRY

	Melnyk V.A. Ропадчук І.С. Stepanenko S.P.	ANALYSIS OF THE GRAIN CLEANING METHOD USING A VIBRATORY CENTRIFUGAL APPROACH WITH THE UTILIZATION OF A CONICAL SIEVE	330
	Калюжна Л.В. Поліщук В.В.	ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОЛОГІЧНИХ ФАЗ РОСТУ І РОЗВИТКУ РОСЛИН ДОСЛІДЖУВАНИХ СОРТІВ РОДУ ТЮЛЬПАНА (TULIPA (L.))	336



GENERAL ENGINEERING AND MECHANICS

	Азиев Я.Г. Наджафов Э.Т. Велиев С.М.	ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОЗКИ ОПАСНЫХ ГРУЗОВ АВТОМОБИЛЬНЫМ ТРАНСПОРТОМ	343
---	--	---	-----




RADIO ENGINEERING, ELECTRONICS AND ELECTRICAL ENGINEERING

	Heletei V.V.	LATENCY AND RELIABILITY IN URLLC FOR ADVANCED WIRELESS NETWORKS	350
	Машенко В.А. Матус С.К.	ВИМІРЮВАННЯ ДІЕЛЕКТРИЧНОЇ ПРОНИКНОСТІ КОМПОЗИЦІЙНИХ ПОЛІМЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ МЕТОДОМ КОАКСІАЛЬНОГО ЗОНДУ	353

INFORMATION AND WEB TECHNOLOGIES

	Клычева Ф.Г.	ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДИАГНОСТИКЕ СЕРДЕЧНО- СОСУДИСТЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ	356
	Коломійцев О.В. Воронін В.В. Матющенко О.Г. Ладиця Є.О. Рибальченко А.О. Любченко О.В. Головченко О.С.	МОДЕЛЬ МОНІТОРИНГУ РОЗПОДІЛЕНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ	360

MILITARY AFFAIRS AND NATIONAL SECURITY

	Artamoshchenko V.	THEORETICAL ASPECTS OF PROJECT MANAGEMENT OF THE MILITARY EDUCATION SYSTEM DEVELOPMENT	369
	Poplavets S. Huzchenko S. Hatchenko Y. Lukianov S. Drol O. Miroshnichenko P.	DETERMINATION OF RELIABILITY REQUIREMENTS OF CONTROLLED IMPACT DEVICES	378
	Ліцман А.М. Конвісар М.Г. Андрухов С.М.	СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО МОБІЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ РОЗВІДКИ ТА УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ МІНОМЕТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ	387

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

Повернення ветеранів і учасників бойових дій до цивільного життя: вітчизняний та зарубіжний досвід

Процько Альона Олександрівна¹, Грищенко Ірина Миколаївна² 

¹ здобувачка вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»;
Національний університет біоресурсів і природокористування України; Україна

² доктор наук з державного управління, заступник директора ННІ з наукової роботи;
Національний університет біоресурсів і природокористування України; Україна

Для багатьох держав, які в той чи інший спосіб брали участь у військових конфліктах, важливим питанням є і залишається реінтеграція ветеранів. У цих країнах розроблені спеціальні програми, які покликані реабілітувати учасників бойових дій. Йдеться як про фізіологічну, так і про психологічну реабілітацію, а також соціальне включення в життя своїх громад. Через окупацію росією частини території України, питання реінтеграції ветеранів стало актуальним і для нашої держави. За останніми даними, що оприлюднило Міністерство у справах ветеранів війни, статус ветеранів та учасників бойових дій надано близько 900 000 осіб.

У кожній з країн свій підхід до розробки програм з реінтеграції ветеранів. Переважно йдеться про те, що на державному та місцевому рівнях розроблені стратегії повернення військових до повноцінного цивільного життя у своїх громадах. Розробники враховували як характер збройного конфлікту в якому довелося брати участь громадянам держави, так і місцевий контекст та культуру.

До прикладу, у Сполучених Штатах Америки на національному рівні працює програма з іпотерапії, що перекладається українською як "Коні для героїв". Фінансується вона коштом держави та благодійників. Ця реабілітаційна програма для американських ветеранів воєнних дій стала загальнонаціональним механізмом. Програма реалізується завдяки співпраці спеціалізованих військових госпіталів з кінськими клубами. Послуги іпотерапії надаються колишнім солдатам на безоплатній основі. Взаємодія із тваринами, які

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

подібно до людей мають свій характер, позитивно впливає на емоційний фон осіб у стані депресії, а в поєднанні з груповими заїздами сприяє соціалізації та реінтеграції у суспільство.

Що стосується Шрі-Ланки, то тут завдання було складнішим, оскільки після завершення тривалого збройного конфлікту між центральним урядом і збройними формуваннями «Тигри визволення Таміл-Ілама» у 2009 р. перед державою постало надскладне завдання – реабілітація та соціальна інтеграція молодих людей, які брали участь у збройному конфлікті з обох боків. Тоді уряд країни створив Службу Верховного Комісара з питань реабілітації – державний орган, покликаний допомогти молоді повернутися до нормального життя через творчі, психологічно-соціальні, освітні, духовні, релігійні та інші практики. Була розроблена програма під назвою «4R» (Реабілітація, включення у суспільство, реінтеграція, примирення). Пізніше вона трансформувалася в «Модель 6+1», відповідно була доповнена духовно-релігійною складовою, що відповідало потребам інтеграції ветеранів до багатокультурного і мультиетнічного населення Шрі-Ланки.

Подібна ситуація була і в Сьєрра-Леоне. До збройного конфлікту між силами центрального уряду було залучено більше 25 тис. осіб із обох сторін. Задля їхньої реабілітації Німецьке товариство технічного співробітництва (GTZ) у співпраці з урядом запровадило спеціальний проект, що передбачав загальну довгострокову програму професійної та соціальної інтеграції учасників бойових дій у суспільство, надання соціального житла у нових поселеннях, забезпечення професійного навчання та перекваліфікації. Крім цього, програма містила детальну розробку компоненту реабілітації та інтеграції дітей воїнів. За результатами програми, 80% колишніх учасників збройних формувань успішно пройшли навчальну програму та інтегрувалися у суспільство, 60% стали найманими працівниками або підприємцями, 66% учасників програми реінтеграції зазначили, що відчувають себе прийнятими спільнотою.

У той же час в Ізраїлі життя ветеранів збройних сил, які отримали інвалідність, забезпечується завдяки співпраці уряду та Beit Halochem – міжнародної мережі закладів допомоги в результаті участі у воєнних конфліктах. Великі центри площею від 5,500 до 10,000 квадратних метрів надають ветеранам та членам їхніх родин послуги фізіотерапії, гідротерапії та реабілітації. Окрім тренажерних залів і басейнів, такі центри пропонують низку освітніх та культурних заходів, а також творчих майстерень. Мережа центрів існує за підтримки

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

неприбуткових організації різних країн, а також спеціального Відділу реабілітації при Міністерстві оборони. Щорічно колишні учасники бойових дій мають можливість отримати академічну стипендію для навчання.

А що ж вже працює в Україні? Станом на сьогодні, різноманітні інституції в Україні через впровадження спеціальних програм також працюють для мінімізації непрямих втрат і зменшення негативних наслідків для ветеранів. Одним з таких є проект «Підтримка реінтеграції ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей», який впроваджує Міжнародна організація з міграції (МОМ) та реалізується (у Львівській області) Молодіжною організацією "СТАН" за фінансової підтримки Європейського Союзу. Проект передбачає проведення тренінгів із соціального згуртування, інтеграції, залучення коштів для розвитку громади, а також підготовки грантових проектів із соціального згуртування в громадах. Також передбачена кваліфікована психологічна підтримка ветеранам конфлікту на сході України та їхнім родинам (йдеться про індивідуальні та групові консультації тощо). Зокрема у Львові, Дрогобичі, Червонограді, Золочеві та Новому Роздолі вже відбулися тренінги для ініціативних груп, які попередньо пройшли конкурсний відбір. Навчальна програма була побудована таким чином, щоб учасникам надати всі необхідні знання для створення майбутніх проектів, які в перспективі мають, з одного боку згуртувати громаду, а з іншого – допомогти у реінтеграції ветеранам, що в ній проживають. У Золочеві планують створити туристичний клуб «Ветеран». Він організовуватиме спортивно-туристичні походи Львівщиною із таборуванням. Ветеранів залучатимуть в ролі організаторів та інструкторів. У Червонограді також заплановано провести табір і створити громадську вітальню у якій планується влаштовувати різноманітні заходи: правові ігри, кінопокази та концерти. Громада Львова розробила проект «Разом на шляху до змін». Він допомагатиме ветеранам, які повертаючись до мирного життя, у громаді Львова постають перед проблемою реінтегрування у суспільство, яке має цілу низку негативних стереотипів до колишніх воїнів та щодо якого самі ветерани мають певний ряд упереджень [1].

З власних досліджень, як донька та дівчина військових, які безпосередньо перебувають на лінії фронту вже роками, можу впевнено сказати, що для реінтеграції учасників бойових дій в цивільне життя, потрібно:

Робота з психологом. На мою думку, це перше, що потрібно надати нашим військовим та їхнім сім'ям. Бо після того що

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

вони там пережили, бачили, перебували довгий час в тій атмосфері, їм буде дуже складно повернутись до цивільного життя, адже, зазвичай, вони не будуть отримувати той адреналін та емоції, які отримували на бойових діях. Допомога психолога потрібна військовим, а також сім'ям військових.

Медична допомога. Держава повинна забезпечувати військових постійною медичною допомогою.

Реабілітаційні центри; Освітні програми. Потрібно створювати та розвивати освітні програми для формування навичок, що можуть бути корисними в цивільному житті та затребуваними на ринку праці.

Фінансова підтримка; Соціальна підтримка. Створення програм культурного адаптування та надання можливостей для участі ветеранів у волонтерських ініціативах може сприяти їх активній участі в цивільному житті.

Підтримка сімей ветеранів. Підтримка сімей військових є важливим аспектом, оскільки вони відіграють ключову роль у адаптації ветеранів. *Формування патріотичних та ветеранських цінностей.* Потрібно сприяти повазі та підтримці ветеранів за їхній внесок у безпеку та оборону України.

Держава повинна запроваджувати різні програми для реінтеграції військових. З цією метою уряду необхідно розуміти потреби у роботі з ветеранами та фінансувати цей напрямок, балансуєчи з іншими потребами країни під час війни. Реформа підтримки ветеранів війни передбачає запровадження комплексного підходу щодо удосконалення сфери соціального захисту ветеранів війни та впровадження нових механізмів і підходів з метою вирішення їх основних проблем. Забезпечення реформи передбачає функціонування потужної вертикалі управління у системі соціального захисту ветеранів, яка поступово змінить ставлення суспільства до ветеранів і створить умови, в яких безпідставне, порушення ветеранських прав стане, неможливим.

Я вважаю, що суспільство і керівництво державою повинні робити все можливе, щоб повернути наших військових до цивільного життя. Ми ніколи не зможемо зрозуміти те, що вони пережили там, від нас необхідна лише підтримка і розуміння. Не можна забувати те, чим життям та здоров'ям ми повинні завдячувати своєму відносно мирному життю в Україні, тому, необхідно розробляти більше проєктів для реінтеграції ветеранів та залучати все більше людей до цих процесів, адже всі жителі в Україні повинні розуміти важливість реінтеграції.

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

References:

- [1] Сіленко О.С. Соціальна політика захисту ветеранів в умовах війни та повоєнної відбудови України. *Sectoral Research XXI: Characteristics and Features. IV International Scientific and Theoretical conference. (08 September, 2023 Chicago, USA)*. DOI 10.36074/scientia-08.09.2023. URL : <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/08.09.2023>, <https://go-vropejska.esclick.me/J7ptBtw04a0u>
- [2] Gryshchenko, I., Kulaiets M. M. Development of the capacity of territorial communities. *Науковий вісник Полісся. Чернігів : ЧНТУ, 2018. № 2 (14). Ч. 1. С. 98-104.* DOI: 10.25140/2410-9576-2018-1-2(14)-98-104. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2018_2%281%29__15